

Nascut dels mots

El 1964, el mateix any que va rebre el premi Nobel, Sartre publicava 'Els mots', un intent autobiogràfic que s'aturava als dotze anys. D'aquesta mirada al passat, en sorgia un infant lliurat en cos i ànima a l'univers literari.

Dalt, portada de 'Les Mots'. Publicat el 1964, el mateix any que Sartre rebutjava el Premi Nobel, aquesta autobiografia d'infantesa aporta un raig de llum sobre els estímul intel·lectuals i literaris de l'escriptor. A sota, Sartre a la seua biblioteca. "He vingut a aquesta vida de la mateixa manera que me n'aniré; entre llibres", escrivia a *Els Mots*.

Amb l'aparició d'*Els Mots* Sartre projectava un raig de llum a la seua vida. El 1964 vorejava la seixantena, i la seua figura havia donat peu a un mite i a alguna llegenda. Filòsof i escriptor confirmat, home de política i rebel per sobre de tot (capaç de rebutjar un Premi Nobel), Sartre havia esdevingut paraula sagrada de l'esquerra francesa, amfitrió de Saint-Germain-des-Prés i un dels primers intel·lectuals mediàtics de la història, a banda haver cultivat la faceta d'amant sense descans, amb el beneplàcit de la inseparable Simone de Beauvoir. *Els mots*, doncs, posava en solfa una pàgina fonamental de la seua vida, una infància òrfena de pare, immersa en els milers de pàgines conservades a la biblioteca del seu avi, l'alsacià Charles Schweitzer. Una infància, entre els set anys i els dotze (l'obra s'atura en el segon matrimoni de la mare), transcorreguda al si d'una família burgesa i explicada a partir de l'evolució individual i la relació mantinguda amb els "mots".

Llegir i escriure, les dues columnes d'Hèrcules que el petit Jean-Paul travessa en el seu camí cap a la vida, representen igualment els dos blocs cronològicament ordenats que vertebraven aquesta memòria autobiogràfica. Una cosa deixa clara Sartre: "He vingut a aquesta vida de la ma-

teixa manera que me n'aniré; entre llibres".

Perquè, navegant entre la ficció i el recordatori, el passat s'hi reconstrueix destil·lat per una mirada irònica, altament corrosiva, que mostra un xiquet tranquil, d'una aparent i distant docilitat ("No hi ha res més entretingut

EFE

LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11

Tel. 96 352 91 10 • Fax 96 352 98 72

46002 VALÈNCIA

RECOMANA:

La Ignorància,

de Milan Kundera

Un corrent interminable,

d'Ignasi Mora

T'imagines la vida sense ell,

d'Isabel-Clara Simó

que fer l'obedient"). I així penetra en l'univers literari com qui realitza un viatge iniciàtic. "De *Sans famille*, d'Hector Malot, que coneixia de memòria, mig recitant mig desxifrant, en vaig recórrer totes les pàgines. Quan vaig girar-ne la darrera, sabia llegir". Hi ha passatges que deixen entreveure una sensibilitat especial envers el llenguatge i els mots com a elements expressius combinables: "vaig esdevenir sensible a la successió rigorosa dels mots: apareixien a cada lectura, sempre els mateixos i en el mateix ordre; els esperava".

Al fil de la narració, a través de la imatge de l'infant se sent, en ocasions, el contrapunt de la veu present d'un Sartre adult que fa resum de la seua trajectòria vital amb declaracions de qui mira enrere. "Els llibres han estat els meus ocells i els meus nius; els meus animals domèstics, el meu estable i els meus camps; la biblioteca era el món dins d'un mirall".

A voltes unes pinzellades fan entendre els gustos i els disgustos, les tendències d'un Sartre en edat adulta. Si l'avi Charles fou l'iniciador a la lectura també ho fou de l'art d'escriure. "Em va empènyer a una nova impostura que havia de canviar la meua vida". Com a escriptor precoç confessa: "vaig conèixer la inspiració entre set i vuit anys". De fet, naixia com a tal, entre una veritable vocació i la seua representació dramàtica: "aturava la mà

ARXIU / MATEO GAMON

i feia veure que dubtava per tal de creure'm, amb les celles arrufades i la mirada al·lucínada, un *escriptor*". Però, al cap de poc, aquesta vocació es feia pública, tant en boca de la mare com de l'avi; de fet, aquest "no podia assistir, en el crepuscle de la vida, no sense emoció, a l'emergència d'un talent". En l'operació hi entraven en joc, fins i tot, influxos divins: "Sovint mantenia conciliàbuls amb l'Esperit Sant: Escriuràs, em deia. I jo li responia: Per què jo, senyor?"

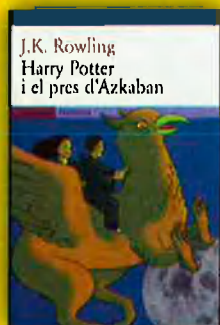
No cal dir que en aquest lent i dens procés l'avi li havia de revelar els secrets de la veritable literatura: havia d'aprendre a mirar per escriure i, el petit Sartre es de-

dicà a l'observació minuciosa de tot allò que l'envoltava. "Vaig aprendre a veure", confessa. Una visió que el portà, això no obstant, a prendre consciència d'una realitat no sempre agradable, una realitat interior i exterior dura, sovint, de pair. "Durant molt de temps he envejat els conserges del carrer de Lacépède: llurs ulls innocents hi veuen sense tenir l'obligació de mirar".

Finalment i després de confessar que ell mateix era el Roquentin de *La Nàusea* i que "escrivia alegrement sobre la dissortada condició humana", sentenciava la seua trajectòria vital en un llatí secular resistent al temps: "*Nulla dies sine linea*". En tot cas, un bon epitafi. E. C.

Seguici fúnebre de Sartre. El 15 d'abril del 1980, a París, Sartre era acomiadat d'aquest món i de la seua ciutat per unes 50.000 persones.

Empúries

edicions 62

PREMI GAZIEL, 1999